

УДК 343.8

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.18>

Д. О. Пилипенко

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто положення міжнародно-правових актів та норм вітчизняного законодавства, у тому числі галузевого щодо визначення принципу презумпції невинуватості. Розглянуто окремі аспекти історіографії походження та подальшого правового становлення принципу презумпції невинуватості. Зосереджено увагу на сутнісному формулюванні засади презумпції невинуватості на рівні галузевого права. Наголошено на факті виключно загальноправового походження презумпції невинуватості. Конституційний принцип презумпції невинуватості містить доволі змістовний суб'єктивний фактор, який відображається на учасників правовідносин, на яких він розповсюджується. Зазначено, що цей принцип в межах правовідносин кримінально-правової сфери розповсюджується на таких суб'єктів як підозрюваний, обвинувачений та засуджений. В межах статті проаналізовано теоретичні погляди щодо актуальності принципу презумпції невинуватості для кримінальної процесуальної, адміністративної та дисциплінарної сфер також розглянуто приклади рішень Європейського суду з прав людини щодо цього питання. Зазначено, за процедурністю дисциплінарної практики, вони є схожою до здійснення кримінальних проваджень на стадії досудового розслідування, де тягар доведення провини покладається на посадових осіб, представників держави. Наголошено, що за застосованими санкціями дисциплінарні покарання в межах кримінально-виконавчого права цілком можуть бути пов'язаними із позбавленням волі. Таке «кратне» позбавлення волі цілком слід розглядати у парадигмі значних санкцій, які застосовуються до осіб в незалежності від категорій проваджень. Зазначено, що за таких умов принцип презумпції невинуватості є цілком актуальним й для сфери кримінально-виконавчого права.

Ключові слова: система принципів, загальноправова засада, суб'єктивний фактор, кратність позбавлення волі, сфера кримінально-виконавчих відносин.

Постановка проблеми. Реформування національної правової системи здійснюється за євроінтеграційним вектором. Цей напрям зумовлює якісні перетворення в усіх сферах галузевого законодавства. Однією з пріоритетних сфер у цьому контексті є кримінально-правова сфера, провідне місце в якій відводиться галузі кримінально-виконавчого законодавства. Оптимізація сфери галузевого права здійснюється комплексно, враховуючи вироблення сталої позиції щодо визначення та подальше сприйняття базових її елементів. Одним з напрямків цього процесу є визначення змісту та сутності принципів, які покладено в основу

побудови та функціонування галузі кримінально-виконавчого права, одне з ключових місць серед яких безумовно належить принципу презумпції невинуватості. Окреслення ролі, яку відіграє принцип презумпції невинуватості, є одним з найбільш дискусійних в теорії галузевого права та галузей кримінально-правового спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з визначенням принципу презумпції невинуватості в галузевому праві України досліджувалися в роботах таких науковців як, О.М. Джужа, О.Г. Колб, В.В. Крижанівський, О.П. Кучинська, Г.М. Мамка,

В.Т. Нор, І.Л. Петрухін, А.Х. Степанюк, В.М. Трубников та ін. Однак, попри наявність достатньої кількості досліджень щодо визначення презумпції невинуватості у вітчизняному галузевому праві досі остаточно не окреслено зміст цієї правової категорії в галузі кримінально-виконавчого права та її вплив на сферу виконання й відбування кримінальних покарань.

Метою статті є визначення сутнісної характеристики принципу презумпції невинуватості в кримінально-виконавчому праві України та виокремлення сталої, теоретичної позиції щодо змісту, місця та ролі цієї засади в системі принципів кримінально-виконавчого права.

Виклад основного матеріалу. Принцип презумпції невинуватості є одним з фундаментальних засад галузевого права та кримінально-виконавчого зокрема. Важливість цього принципу важко переоцінити, враховуючи його вплив на формування та регулювання правовідносин у сфері кримінально-виконавчого права. Принцип презумпції невинуватості знайшов свої відображення у змісті Основного закону нашої держави в ст. 62. Відображення цієї засади у статті Конституції є наслідком внутрішньодержавної правової політики щодо імплементації норм міжнародного права у вітчизняне законодавство. Так, це правило стало цілком актуальним й для визначення принципу презумпції невинуватості у нормах національного законодавства.

Першоджерелом цієї засади звісно є норми міжнародного права. Так згідно із Загальною декларацією прав і свобод людини, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН від 10.12.1948 р. «кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинуватою доти, поки її винуватість не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, за якого їй забезпечуються усі можливості для захисту» (ч. 1 ст. 11) [1]. У ч. 2 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р., проголошується: «кожен обвинувачений у кримінальному злочині має право вважатися невинуватим, поки винуватість його не буде доведена згідно

з законом» [2]. Аналогічно за змістом цей принцип відображено в Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 1950 р. (далі - ЄКПЛ), де зазначено: кожна людина, обвинувачена у вчиненні кримінального злочину, вважається невинуватою доти, поки її вину не буде доведено згідно з законом (п. 2 ст. 6) [3]. Цей принцип також зафіксовано у Африканській хартії прав людини і народів: «Кожна людина має ... право вважатися невинуватою доти, поки її винуватість не буде встановлена компетентним судом» – п. "b" ч. 1 ст. 7 [4].

Засада презумпції невинуватості має змістовне історичне походження. У світовій історії юриспруденції це правило бере витоки з римського права, зокрема з положення «In dubio pro reo», що в перекладі означає «маючи сумніви, утримайся» [5, с. 132]. До речі у даному аспекті цілком слушною є позиція, що давньоримська формула «*praesumptio boni viri*» («учасник судового позову вважається таким, що діє сумлінно, поки інше не доведено») застосовувалася стародавніми римлянами разом із ще однією — «*ei incumbit probatio qui dicit*» («хто стверджує, той і доводить»). У той самий час, зважаючи на те, що дані формули застосовувалися при розгляді майнових спорів, не поширюючись на справи про скоєння злочинів, вважаємо за необхідне підтримати протилежну позицію науковців [6, с. 21], які сумніваються в походженні кримінального процесуального принципу презумпції невинуватості з глибин римського права, принаймні того періоду.

Також згодом цей принцип був сформульований у французькій Декларації прав людини і громадянина (1789 р.) таким чином: «Оскільки кожна людина припускається невинуватою, доки її не оголосять винуватою (судом), то у разі необхідності її арешту будь-яка надмірна строгість, не зумовлена необхідністю, повинна суворо каратися законом» [7, с. 13]. Чезаре Беккарія вперше у 1764 р. у праці «Про злочини та покарання» запропонував керуватися презумпцією невинуватості за такою «формулою»: «ніхто не може бути визнаний злочинцем, доки не проголошено вирок, і суспільство не повинно залишати

обвинуваченого без своєї підтримки до того, як буде вирішено, що він порушив умови, додержання яких йому забезпечувало цю підтримку» [8].

Ця прогресивна гуманістична ідея була прийнята і втілена під час французької буржуазної революції у Декларації прав людини і громадянина 1789 р., яка згодом стала преамбулою до Конституції Франції 1791 р. Презумпція невинуватості фактично викладена у межах двох статей вказаної Декларації і передбачає таке: «жодна людина не може бути піддана обвинуваченню, затриманню або ув'язненню інакше, як у передбачених Законом випадках і встановлених формах» (ст. 7); «кожна людина вважається невинуватою доти, доки вона не визнана винною» (ст. 9) [9].

Як вже було зазначено, принцип презумпції невинуватості визначений у змісті вітчизняної Конституції, тому ця заасада цілком є конституційною або загальноправовою (загальною). Ця заасада є конституційною у більшості країн світу і становить обов'язковий атрибут демократичного правосуддя [10, с. 17]. На наш погляд запропонований законодавцем зміст заасади недоторканності у ст. 62 Конституції здебільшого орієнтований саме на сферу кримінальних процесуальних відносин, враховуючи дослівний зміст вказаної статті Основного закону. У цьому контексті слід погодитись з Г.Ю. Юдківською, яка наголошує, що аналіз ст. 62 Конституції в її сьогоднішній редакції дозволяє дійти висновку, що на конституційному рівні закріплено право кожного громадянина користуватись гарантіями презумпції невинуватості тільки у сфері кримінально-процесуальних відносин, коли ставиться питання про встановлення винуватості особи у вчиненні злочину: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину». Тобто, за чинною редакцією Конституції, презумпція невинуватості виступає як елемент галузевого (кримінально-процесуального) права [11, с. 39].

Однак на наше переконання таке сприйняття принципу презумпції невинуватості хоча й відповідає дослівному змісту згаданого положення Конституції, проте, в цілому, не в повній відображає сутність цього загальноправового принципу, який по суті своєї є ширшим буквального тлумачення згаданої конституційної норми. На наш погляд, принцип презумпції невинуватості має набагато «всеосяжне» значення, попри визначений законодавцем зміст цієї заасади у Конституції. Відображення цього принципу в Основному законі фактично фіксує належність принципу презумпції невинуватості до категорії конституційних (загальноправових), а отже значення та подальший вплив цієї заасади розповсюджується поза межами конкретного галузевого права, враховуючи галузь кримінального процесуального права.

З цього питання влучно зазначає В. Т. Нор, принцип презумпції невинуватості знаходить свій вплив на правовий статус особи не лише у кримінальних процесуальних, але й інших правових відносинах, у яких вона виступає суб'єктом. За обвинуваченим у вчиненні злочину до вступу обвинувального вироку в законну силу зберігаються трудові, житлові, сімейні та інші права і свободи людини [12, с. 392]. Серед науковців також існує позиція щодо визначення презумпції невинуватості серед принципів кримінального права. Так, презумпція невинності, яка може розглядатися, як гарантія свободи і гідності людини у кримінальному праві, вона є у ньому прогресивним, демократичним і гуманістичним принципом [13, с. 208]. Презумпція невинуватості є елементом загально-правового статусу громадянина, цієї позиції дотримувались В.Т. Томін, і Б.Т. Безлепкін та наголошували: презумпція невинуватості – це компонент системи більш високого рівня, ніж кримінальний процес. Вона характеризує не становище обвинуваченого у кримінальному процесі, а є елементом загально-правового статусу громадянина. Об'єктивізація презумпції невинуватості у цьому випадку полягає у тому, що кримінальне судочинство це єдиний спосіб її спростування [14, с. 64]. Екстраполюючи зміст заасади презумпції невинуватості на суб'єктивному рівні

В.В. Крижанівський справедливо наголошує: безумовно вірно, що сферу дію презумпції невинуватості не слід обмежувати вказівкою на конкретну процесуальну фігуру (обвинувачений, підсудний чи підозрюваний) [10, с. 25].

Слід погодитись з вказаними позиціями щодо сутнісного змісту, у тому числі за фактором суб'єктної складової, принципу презумпції невинуватості. Запропоновані умовиводи науковців є цілком актуальними й для сфери кримінально-виконавчого права, оскільки, як вбачається, комплекс правовідносин кримінально-виконавчого права є доволі різнобічним, тому за певних умов ця засада є вельми актуальною та необхідним критерієм визначення правового положення засуджених осіб. За для визначення таких умов слід додатково дослідити позиції науковців щодо цього питання.

Так, В.М. Кудрявцев висловлював особистий погляд щодо поширення презумпції невинуватості на всі види стягнень та інших заходів відповідальності за правопорушення в дисциплінарному чи адміністративному порядку, а також на діяльність товариського суді, оскільки, як зазначає автор, презумпція невинуватості означає, що перед тим, як накладати будь-яке стягнення за правопорушення, треба довести, що воно скоєне саме цією особою. Неважко бачити, що в презумпції невинуватості знаходять своє відображення не тільки правові, але й моральні гуманістичні принципи [15, с. 250]. А.П. Гуляєв у свою чергу наголошував, що визнання презумпції невинуватості в якості міжгалузевого принципу важливо в практичному плані. Відомо, що заходи дисциплінарної та адміністративної відповідальності застосовуються значно ширше, ніж кримінальної. При цьому досить суттєво торкаються права та свободи громадян, їх честь і гідність...хіба не потребують належних гарантій інші права та свободи громадян, їх честь та гідність, право на труд, на духовні і матеріальні блага? Чи не слугує такою гарантією сама презумпція невинуватості у скоєнні правопорушення? [16, с. 34].

Частково погоджуючись з автором слід зазначити, що сучасні правові реалії

дійсно підтверджують факт того, що кількісні показники адміністративних та/або дисциплінарних стягнень значно перевищують показник заходів кримінальних покарань. Цей фактор є цілком обумовленим кількісними показниками скоєних адміністративних та дисциплінарних проступків у порівнянні з кримінальними. При цьому стягнення як за адміністративними так й дисциплінарними деліктами застосовуються за умов доведення вини особи та, безумовно, як наслідок полягають у певних правових обмеженнях для винної особи. При цьому подеколи санкції від адміністративних так й дисциплінарних проступків пов'язані із певними обмеженнями волі винуватої особи. Отже за таких умов принцип презумпції невинуватості є цілком актуальним й для таких категорій проваджень. При цьому, як ми вже наголошували, принцип презумпції невинуватості слід вважати виключно загальною (конституційною) правовою засадою. Рівень одночасного впливу цього принципу на правовідносини в різних галузях права лише додатковий раз засвідчую вагомість цієї засади для всієї сфери національного права, проте це жодним чином не «переводить» принцип презумпції невинуватості у категорію міжгалузевих.

У цьому контексті слушно зазначав І.Л. Петрухін: презумпцію невинуватості слід вважати загально-правовою, оскільки до надання доказів протилежного громадянин не повинен вважатися правопорушником та нести відповідальність. Зокрема, мають презюмуватися (до надання доказів протилежного в рамках тієї чи іншої процедури) невинуватість осіб, залучених не тільки до кримінальної, але й до адміністративної, дисциплінарної відповідальності, а також добросовісність відповідачів у цивільному процесі (до надання позивачем доказів, достатніх для обґрунтування позовних вимог)» [17, с.20]. Також слід цілком погодитись з Г.Ю. Юдківською, що в процесі і кримінального, і адміністративного, і дисциплінарного провадження здійснюється доказування винуватості особи в скоєнні протиправного діяння, та відповідно, обґрунтовується питання застосування до винуватого відповідної юридичної санкції. Отже, презумпція

невинуватості є міжгалузевим принципом, що діє в тих галузях права, які визначають процедуру встановлення винуватості особи в скоєнні правопорушення та залучення її до юридичної відповідальності [11, с. 39].

Крім позицій науковців на факторі розповсюдженості принципу презумпції невинуватості на інші правовідносини крім кримінально-правових також наголошував Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ). Так ЄСПЛ неодноразово підтверджував свою позицію про те, що на національному рівні певні правопорушення можуть вважатися адміністративними або дисциплінарними проступками, однак з огляду на цілі Конвенції окремі з таких проступків слід визнавати «кримінальними правопорушеннями» в автономному, конвенційному значенні цього поняття [18, с. 84]. Так в рішенні по справі Альбер та Ле Ком проти Бельгії (Albert and Le Compte v. Belgium) Суд підкреслив, що принцип, викладений у частині другій статті 6 Конвенції, може застосовуватися і до дисциплінарного провадження [19]. Враховуючи цю позицію у рішенні по справі Енгель та інші проти Нідерландів (Engel and Others v. the Netherlands) було визнано, що конвенційне поняття «кримінальне правопорушення» охоплює й окремі правопорушення, що відповідно до національного законодавства вважались дисциплінарними, то в подальших рішеннях ЄСПЛ поширив це поняття й на значну частину правопорушень, що за внутрішнім правом багатьох держав визнано адміністративними [20]. Серед іншого у висновку ЄСПЛ у цій справі зазначено: В суспільстві, де діє принцип права верховенства, покарання у вигляді позбавлення свободи віднесені до «кримінальної сфери», за рахунок тих, які за своїм характером, довготривалістю або способом виконання не можуть вважатися такими, що спричиняють значну шкоду. Відповідно до обставин цієї справи ЄСПЛ фактично надавав оцінку обвинуваченню, що містилось у висновку командира і потім було підтверджено або пом'якшено офіцером, який розглядав скарги. Окремо слід зазначити, що це рішення ЄСПЛ стосувалось колишніх військовослужбовців, які

проходили військову службу у збройних силах Нідерландів та до яких було застосовано заходи дисциплінарного впливу за допущені проступки [20].

На наше переконання наведені приклади та, зокрема, аргументація ЄСПЛ щодо визначення критерію «позбавлення волі» як ключового для визначення дисциплінарного проступку як кримінального у контексті розповсюдження на нього принципу презумпції невинуватості у повній мірі стосується й сери кримінально-виконавчого права. Так, відповідно до ст. 132 КВК можуть застосовуватися такі заходи стягнення: поміщення засуджених чоловіків, які тримаються у виправних колоніях, у дисциплінарний ізолятор з виведенням або без виведення на роботу чи навчання на строк до чотирнадцяти днів, а засуджених жінок - до десяти днів; поміщення засуджених, які тримаються в приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, у карцер без виведення на роботу на строк до чотирнадцяти днів; переведення засуджених, які тримаються у виправних колоніях, крім засуджених, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, до приміщення камерного типу (одиначної камери) на строк до трьох місяців [21].

Наведені приклади дисциплінарних покарань фактично свідчать про наявність «кумулятивного ефекту» покарання у вигляді позбавлення волі, за умов, коли особа перебуваючи у статусі засудженого, тобто особи, яка відбуває покарання у вигляді позбавлення волі, додатково обмежується у праві на свободу фактичної ізоляцією від інших засуджених. Така «кратність» позбавлення волі, підставою якої, за наведених умов, є саме дисциплінарний проступок, цілком відповідає позиції ЄСПЛ щодо розповсюдження на таку категорію правовідносин принципу презумпції невинуватості у розумінні (п. 2 ст. 6 ЄКПЛ). Також змісту ст. 6 ЄКПЛ, а фактично й ст. 62 Конституції відповідає й процедурність дисциплінарного провадження, яке здійснюється посадовими особами установ виконання й відбування покарань у випадку вчинення засудженими дисциплінарних проступків, яка визначена у ст. 135

КВК. Так, зокрема, відповідно до ч. 6 цієї статті КВК, матеріали про порушення доповідаються на засіданні дисциплінарної комісії начальником відділення соціально-психологічної служби (далі – начальник відділення СПС) у присутності особи, яка вчинила порушення, та інших запрошених осіб... [21]. При цьому слід зазначити, що на практиці зазначені матеріали не лише доповідаються начальником відділення СПС, а й особисто збираються ним та відповідним чином оформлюються. Тобто увесь тягар доведення провини при цьому покладається на представника державного органу, а саме співробітника ДКВС. Згідно змісту ст. 135 КВК, під час засідання дисциплінарної комісії заслуховуються пояснення засудженого та його представника, свідків, інших осіб. Тут слід наголосити, що надавати засудженим будь-які пояснення, заперечення тощо стосовно дисциплінарного проступку є виключно його правом, а не обов'язком (ч. 5 ст. 135 КВК, ч. 1 ст. 8 КВК).

Таким чином процедурність дисциплінарного провадження за дисциплінарними проступками у межах КВК, є віддалено схожою до проваджень у кримінальних справах, в яких весь тягар доведення провини особи покладається на посадових осіб, які реалізують функцію обвинувачення у кримінальному провадженні. Отже за підставою, порядком здійснення провадження та наслідками, дисциплінарні проступки у межах кримінально-виконавчого права є сферою розповсюдження та впливу засади презумпції невинуватості та спорідненого принципу щодо свободи від самовикриття. Враховуючи викладене доцільно наголосити, що конституційна засада визначена у ст.ст. 62 Конституції є актуальною для всіх сфер правозастосування, де законом передбачена певна правова процедурність, за якою кожний з учасників таких правовідносин реалізує визначену законом правосуб'єктність. Це в рівній мірі стосується й дисциплінарних проступків скоєними засудженими до позбавлення волі.

Висновки і пропозиції. Принцип презумпції невинуватості є одним з ключових в системі засад кримінально-виконавчого права України. Попри його номінальну від-

сутність в змісті кримінально-виконавчого закону, є фактична наявність та, вочевидь значимість для системи кримінально-виконавчого права є обумовленим практичною реальністю фактом. Принцип презумпції невинуватості перш за все відображається в реаліях дисциплінарної практики в межах кримінально-виконавчого права, де є наявним інститут доказування. Враховуючи цю специфіку, а також наявність дисциплінарних санкцій, які досить часто пов'язані із позбавленням волі, важливість врегулювання цієї категорії правовідносин фактично вимагає використання всього комплексу правових принципів, одне з ключових місць при цьому відводиться принципу презумпції невинуватості. Таким чином принцип презумпції невинуватості є одним із системи засад кримінально-виконавчого права України.

Список використаної літератури:

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) від 04.11.1950. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Африканська хартія прав людини і народів від 21.10.1986. URL : <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instree/Rz1afchar.html>
5. Мамка Г.М. Засади кримінального провадження. Монографія. К. : Грета, 2018. 276 с.
6. Бойков А.Д. Курс советского уголовного процесса. М. : Юрид. лит., 1989. 638 с.
7. Ларин А. М. Презумпция невиновности. М. : Наука, 1982. 152 с.
8. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях. URL : <http://www.twirpx.com/file/193657>.
9. Конституція Франції 1791 р. URL : <http://www.zen.in.ua/novijchas/franciya/konstituciya-1791>.
10. Крижанівський В.В. Принцип презумпції невинуватості у кримінальному процесі (порівняльно-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Київ, 2007. 176 с.
11. Юдківська Г.Ю. Презумпція невинуватості в кримінальному процесі України та практиці європейського суду з

- прав людини : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Київ, 2008. 242 с.
12. Нор В.Т. Презумпція невинуватості як принцип кримінального судочинства та його інтерпретація Європейським судом з прав людини. Вісник Львів. ун-ту (Серія юрид.), 2011. Вип. 53. С. 389 - 401.
13. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 1998. 382 с.
14. Томин В.Т., Безлепкин Б.Т. Презумпція невинуватості и советский уголовный процесс. М., 1978. 136 с.
15. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология. М. : Наука, 1982. 287 с.
16. Гуляев А.П. Социально-политический аспект презумпции невинуватості. Советское государство и право, 1988. №4. С. 29-36.
17. Петрухин И.Л. Презумпція невинуватості - конституційний принцип советского уголовного процесса. Сов. государство и право, 1978. № 12. С. 18 - 26.
18. Червінчук А.В. Юридичні принципи та правові презумпції адміністративної відповідальності за правопорушення, зафіксовані в автоматичному режимі. Правовий часопис Донбасу, 2017. № 2 (60). С. 82 - 91.
19. *Albert and Le Compte v. Belgium*, 24 October 1983. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-57421%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-57421%22]})
20. *Engel and Others v. the Netherlands*, 8 June 1976. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:\[%22001-57479%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22itemid%22:[%22001-57479%22]})
21. Кримінально-виконавчий кодекс України. Закон від 11.07.2003 № 1129-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
-

Pylypenko D. Regarding the principle of presumption of innocence in the criminal-execution law of Ukraine

The article examines the provisions of international legal acts and norms of domestic legislation, including branch legislation regarding the definition of the principle of presumption of innocence. Some aspects of the historiography of the origin and further legal formation of the principle of presumption of innocence are considered. Attention is focused on the essential formulation of the principle of the presumption of innocence at the level of branch law. Emphasis is placed on the fact that the presumption of innocence is of exclusively common law origin. The constitutional principle of the presumption of innocence contains a rather meaningful subjective factor, which is reflected on the participants of the legal relationship to which it applies. It is noted that this principle within the framework of legal relations in the criminal and legal sphere extends to such subjects as the suspect, the accused and the convicted. Within the framework of the article, theoretical views on the relevance of the principle of presumption of innocence for criminal procedural, administrative and disciplinary spheres are analyzed, as well as examples of decisions of the European Court of Human Rights on this issue. It is noted that, according to the procedural nature of disciplinary practice, they are similar to the implementation of criminal proceedings at the stage of pre-trial investigation, where the burden of proving guilt is placed on officials, representatives of the state. It was emphasized that according to the applied sanctions, disciplinary punishments within the framework of the criminal executive law may well be connected with deprivation of liberty. Such "multiple" deprivation of liberty should be considered in the paradigm of significant sanctions, which are applied to persons regardless of the categories of proceedings. It is noted that under such conditions the principle of presumption of innocence is quite relevant for the field of criminal-execution law.

Key words: system of principles, general legal basis, subjective factor, multiplicity of deprivation of liberty, sphere of criminal-executive relations.